

АНОТАЦІЯ

Альнуаімі Хамед Рашид Саєд Абдулла. Ризик-менеджмент надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеню доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент. – Державний університет «Одеська політехніка» МОН України, Одеса, 2021.

Дисертацію присвячено вирішенню актуального наукового завдання щодо розроблення теоретико-методичних засад формування ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації.

У першому розділі досліджуються теоретичні засади формування ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації. Дослідження суперечної, конфліктної і ризикогенної моделі сучасного соціального розвитку встановило формування сьогодні нового світоустрою, орієнтованого на моральний імператив, специфікацію нової ризик-стратегії національних держав, визнання сучасного суспільства суспільством ризику та трактуванням ризику як позитивного феномену, розуміння ризику характерні невизначеність і індетермінізм соціальних структур і соціальних агентів, що збільшується. Дослідження характеристики та особливостей ризикогенного суспільства дозволило виділити його сучасну двовекторну трансформацію як поєднання явищ: «чорний лебідь» (з головною ознакою: непередбачуваність події) та надзвичайна подія (з головною ознакою: катастрофічність події).

Дослідження стану глобальної інформатизації дозволило виявити її термінологічну характеристику та її інструментів, а саме властивості підвищення ефективності застосування інформації у суспільстві за допомогою відбору перспективних інформаційних технологій.

Комплексне поняття надзвичайної ситуації класифікується шляхом виявлення ряду ознак та пояснення їх належності до результату впливу на

бізнес-структури залежно від масштабу збитків, частоти та передбачуваності, специфіки використання та ступеня застосування критеріїв, відповідність окремих характеристик і явищ результатів як формам прояву, так і факторам, що впливають на їх формування, що заклало основу для забезпечення охоплення всієї різноманітності проявів цих результатів для побудови їх подальшої класифікації. Розширено принципи класифікації надзвичайних ситуацій бізнес-структур шляхом надання розширеної категорійної класифікації, що забезпечує повноту їх висвітлення в процесі контролю.

Уточнення сутності та встановлення взаємозв'язків надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах ризикогенного суспільства та глобальної інформатизації склало наукову основу для формування гіпотези дослідження та обґрунтування нового підходу до управління ризиками надзвичайних ситуацій на основі складності, цифровізація яких визначається як складний об'єкт, що втілює в собі різні об'єктні форми, задають якісні зміни у стані бізнес-структур у зв'язку з їх впливом на надзвичайні ситуації, що також застосовується до управління мезо-і макрорівнем, спрямоване на ширше охоплення контрольної функції різних сфер і форм результатів управління ризик-менеджментом.

Результати проведених теоретичних досліджень лягли в теоретичну основу подальших розробок формування ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації.

У *другому розділі* досліджується проблематика ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур. Шляхом семантичного аналізу досліджується сутність провідних понять термінології (ризик, управління ризиками, невизначеність, надзвичайна ситуація, масштаб, вплив, структура бізнесу) з погляду їх змістовного розкриття як основних обґрунтованих категорій та в контексті належності до визначення даного конкретного виду економічних результатів, внаслідок чого сформувалося семантичне коло понять та факторна належність управління ризиками надзвичайних ситуацій. Удосконалено категорійно-понятійний апарат системи ризик-менеджменту за рахунок: а) введення та сутнісного визначення комплексного поняття «ризик-

менеджмент надзвичайних ситуацій» як такого, що розглядає ; б) уточнення сутності понять його семантичного кола з позиції їх диференціації за ознаками відношення до бізнес-процесів бізнес-структур або чиннику впливу на їх формування.

Досліджено та проаналізовано існуючі стандарти та нормативні документи з управління ризиками та надзвичайних ситуацій на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Дослідження особливостей формування ризик-менеджменту бізнес-структур крізь призму надзвичайних ситуацій виявило шляхи удосконалення процесу розробки та змістовної характеристики формування ризик-менеджменту бізнес-структур, що базується на принципі системності та розглядає зовнішні та внутрішні події як надзвичайні та має відображення у їх непередбачуваності та катастрофічності наслідків.

У третьому розділі розроблено методологічні засади та інструментарій формування ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації.

Розроблені процес та концептуально-методичні засади формування системи ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації, по-перше, враховують всі необхідні етапи ризик-менеджменту, а саме: ідентифікацію, оцінку та визначення пріоритетів ризиків з подальшим скоординованим та економним використанням ресурсів для мінімізації, моніторингу та контролю ймовірності чи впливу надзвичайних подій. По-друге, базуються на принципах масштабності (максимізації), мінімізації, адекватної реакції та розумного прийняття та, у підсумку, може здатні забезпечити регулярне функціонування бізнес-структури і запобігти її загибелі у випадку надзвичайної події будь-якого характеру.

Запропоновано застосування Баєсової мережі як інструменту превентивної спрямованості ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес структур, що враховує причинність надзвичайних подій бізнес-структур.

Запропоновано інформаційно-аналітичне забезпечення системи ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації. Апробація методично-організаційного інструментарію ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій довела його реальний характер, а дослідження підтвердило робочу гіпотезу дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що використання теоретичних та методологічних положень, зазначених у дисертаційній роботі можуть бути використані бізнес-структурами всіх форм власності. Наукові результати дисертації впроваджено у діяльність: АТ «УКРСИББАНК» (довідка № 03/27-1 від 10.06.2020 р.), ТОВ «Виноградна долина» (довідка № 15 від 03.09.2021.). Результати використані у науково-дослідницькій діяльності науково-технічної організації Teadmus (довідка № 526/67 від 20.03.2021р.) та Державного університету «Одеська політехніка» (довідка № 2232/04-02 від 08.10.2021 р.). Результати дисертації впроваджено у навчальний процес Державного університету «Одеська політехніка» МОН України, де їх використано при підготовці навчальних програм і методичного забезпечення дисциплін «Ризикологія», «Управління ризиками», «Тренінг курс: Інформаційна підтримка управління проектами» та «Інноваційні технології прийняття управлінських рішень» (довідка № 2285/82-07 від 20.10.2021 р.).

Ключові слова: аналітичний інструментарій, Баєсова мережа, дихотомія, економічна оцінка, інформатизація, контроль, методичний підхід, надзвичайна ситуація, ризик, ризик-менеджмент, ризикогенне суспільство, цифровізація, «чорний лебідь».

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу

1. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah, Sergii Kholod, Ganna Iefimova, Yuliia Halynska, Viktoriya Marhasova, Taleb Abdullah Mohammed Ali Alhammadi. Risk Management Tools for Emergencies in the Context of Global Informatization. Studies of Applied Economics. Vol 39, No 5 (2021), pp. 1-11. (Scopus). Режим доступу до журналу: <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v39i5.4780>

Монографії

2. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah. Розділи 2.1 Defining the essence of the category "risk". 2.3 International experience in passenger risk management and implementation of automated fare payment system у іноземній монографії Bashynska Iryna, Fillipov Volodymyr. Risk management of smart accounting system implementation in urban passenger transport based on integration of smart innovations, information technologies and marketing tools [monograph]/Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2020. 250 p.

Статті в наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України

3. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah, Bashynska Iryna, Alhammadi Taleb Abdullah Mohammed Ali. Risk management in emergency situations. Економіка. Фінанси. Право., 2020. №2/1'2020, С. 6-9. Режим доступу: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/10375>

4. Alnuaimi H.R. Risk management of emergencies of business structures in the context of global informatization. International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences". 2021. №8(52)/2021 Режим доступу: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-8-7487>

5. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah, Alhammadi Taleb Abdullah Mohammed Ali. Emergencies in Ukraine: statistical and analytical review. Економіка. Фінанси. Право., 2021. №7, С. 24-27. Режим доступу: <https://doi.org/10.37634/efp.2021.7.4>

Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Альнуаімі Хамед Рашед Саед Абдулла. Системний підхід в забезпеченні безпеки інформаційних технологій. Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: Матеріали Міжнар. наук. інтернет-конф. 9 липня, 2019. Україна, Тернопіль. С.53-54. Режим доступу: <http://www.konferenciaonline.org.ua/arhiv-konferenciy/arhiv-konferenciy09-07-2019>

7. Альнуаімі Хамед Рашед Саед Абдулла. Ризики надзвичайних ситуацій: досвід України та Об'єднаних Арабських Еміратів. Сучасні підходи до формування стратегічного бачення соціально-економічного розвитку регіонів: Міжнар. наук. інтернет-конф., 23 травня, 2020. Україна, Львів. С. 7-9.

8. Альнуаімі Хамед Рашед Саед Абдулла. Ризик-менеджмент в умовах глобальної інформатизації. Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту: Матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 28 травня, 2020, Україна, Одеса. С. 216-217.

9. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah. The influence of global information on management. Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 13 листопада, 2020. Україна, Миколаїв. С. 9-11. Режим доступу: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/5632/5604>

10. Hamed Rashed Sayed Abdullah Alnuaimi. Possibilities of digitalization in emergency management. Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices: Materials of the Monthly International Scientific and Practical Conference. March 25-26, 2021. Estonia, Tallinn. P. 27-28. Режим доступу: https://api.teadmus.org/storage/published_books/monthly_thesis_book_03_2021/book.pdf

SUMMARY

Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah. Risk management of emergencies of business structures in the context of global informatization. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for the Philosophy Doctor degree in specialty 073 – Management. – Odessa Polytechnic State University, Ministry of Science and Education of Ukraine, Odesa, 2021.

The dissertation is devoted to the decision of the actual scientific task on the development of theoretical and methodical bases of formation of risk management of emergencies of business structures in the conditions of global informatization.

The first section examines the theoretical foundations of risk management of emergencies of business structures in the context of global informatization. The study of contradictory, conflicting and risky models of modern social development has established the formation of a new world order focused on the moral imperative, the specification of a new risk strategy of nation-states, the recognition of modern society as a society of risk and the interpretation of risk as a positive phenomenon social agents, which is increasing. The study of the characteristics and features of risky society allowed us to distinguish its modern two-vector transformation as a combination of phenomena: "black swan" (with the leading feature: the unpredictability of the event) and extraordinary event (with the leading feature: catastrophic event).

The study of the state of global informatization has revealed its terminological characteristics and its tools, namely the properties of improving the efficiency of information in society through the selection of promising information technologies.

The complex concept of emergency is classified by identifying several signs and explaining their belonging to the result of the impact on business structures depending on the scale of losses, frequency and predictability, specifics of use and degree of application of criteria, compliance of individual characteristics and phenomena influencing their formation, which laid the foundation for ensuring the coverage of all the diversity of manifestations of these results to build their further

classification. The principles of a variety of emergencies of business structures have been expanded by providing an expanded categorical classification, which ensures the completeness of their coverage in the control process.

Clarification of the nature and relationship of emergencies of business structures in a risky society and global informatization has provided a scientific basis for the hypothesis of research and justification of a new approach to emergency risk management based on complexity, digitalization of which is defined as a complex object various object forms, set qualitative changes in the state of business structures in connection with their impact on emergencies, which is also applied to meso- and macro-level management, aimed at broader coverage of the control function of different areas and forms of risk management results -management.

The results of theoretical research formed the theoretical basis for further development of risk management of emergencies of business structures in the context of global informatization.

The second section examines the risk management issues of emergencies of business structures. The essence of the leading concepts of terminology (risk, risk management, uncertainty, emergency, scale, impact, business structure) is explored through semantic analysis in terms of their meaningful disclosure as the main reasonable categories and in the context of belonging to the definition of this particular type of economic results semantic range of concepts and factor affiliation of emergency risk management. The categorical-conceptual apparatus of the risk management system has been improved due to: a) introduction and basic definition of the complex concept of "risk management of emergencies" as one that considers; b) clarification of the essence of the concepts of its semantic circle from the standpoint of their differentiation on the grounds of attitude to business processes of business structures or the factor influencing their formation.

The existing standards and normative documents on risk and emergency management at the macro, meso and micro levels are researched and analyzed.

The study of the peculiarities of the formation of risk management of business structures through the prism of emergencies has identified ways to improve the process of developing and meaningful characteristics of the building of risk

management of business structures based on the principle of systematicity consequences.

The third section develops methodological principles and tools for risk management of emergencies of business structures in the context of global informatization.

The developed process and conceptual and methodological principles of forming a risk management system for business situations in the context of global informatization, first, take into account all necessary stages of risk management, namely: identification, assessment and prioritization of risks with further coordinated and economical use resources to minimize, monitor and control the likelihood or impact of emergencies. Secondly, they are based on the principles of scale (maximization), minimization, adequate response and reasonable acceptance and, as a result, can ensure the regular functioning of the business structure and prevent its death in the event of an emergency of any kind.

The use of the Bayesian network as a tool for preventive risk management of business structures' emergencies, which considers the causality of emergencies of business structures, is proposed.

The information and analytical support of the system of risk management of emergency situations of business structures in the conditions of global informatization is offered. Approbation of methodological and organizational tools of risk management of emergencies proved its real nature, and the study confirmed the working hypothesis of the dissertation.

The results' practical significance is that the use of theoretical and methodological provisions specified in the dissertation can be used by business structures of all forms of ownership. The scientific results of the dissertation were implemented in the following activities: JSC "UKRSIBBANK" (reference № 37v/02-2 dated 02.04.2021), LLC "Vynohradna Dolyna" (reference № 5-09 dated 09.09.2021.). The results were used in the research activities of the scientific and technical organization Teadmus (reference № 526/67-06 dated 20.03.2021) and the

Odessa Polytechnic State University (reference № 2232/04-02 dated 08.10.2021). The results of the dissertation were introduced into the educational process of the Odessa Polytechnic State University of Ministry of Education and Science of Ukraine, where they were used in the preparation of curricula and methodological support disciplines "Riscology", "Risk Management", "Training Course: Information Support for Project Management" and decisions "Innovative technologies of managerial decision making" (reference № 2285/82-07 dated 20.10.2021).

Keywords: analytical tools, Bayesian network, "black swan", control, dichotomy, digitalization, economic evaluation, emergency, informatization, methodological approach, risk, risk management, risk-generating society.

LIST OF THE APPLICANT'S PUBLICATIONS

Articles in scientific periodicals of other countries that are members of the Organization for Economic Cooperation and Development and/or the European Union

1. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah, Sergii Kholod, Ganna Iefimova, Yuliia Halynska, Viktoriya Marhasova, Taleb Abdullah Mohammed Ali Alhammadi. Risk Management Tools for Emergencies in the Context of Global Informatization. Studies of Applied Economics. Vol 39, No 5 (2021), P. 1-11. (Scopus). Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v39i5.4780>

Monographs

2. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah. Sections 2.1 Defining the essence of the category "risk". 2.3 International experience in passenger risk management and implementation of automated fare payment system in a foreign monograph Bashynska Iryna, Fillipov Volodymyr. Risk management of smart accounting system implementation in urban passenger transport based on integration of smart innovations, information technologies and marketing tools

[monograph]/Schweinfurt: Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschränkt), 2020. 250 p.

Articles in professional publications of Ukraine

3. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah, Bashynska Iryna, Alhammadi Taleb Abdullah Mohammed Ali. Risk management in emergency situations. Economy. Finances. Law., 2020. №2/1'2020, P. 6-9. Retrieved from: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/10375>

4. Alnuaimi H.R. Risk management of emergencies of business structures in the context of global informatization. International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences". 2021. №8 (52)/2021 Retrieved from: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-8-7487>

5. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah, Alhammadi Taleb Abdullah Mohammed Ali. Emergencies in Ukraine: statistical and analytical review. Economy. Finances. Law., 2021. №7, P. 24-27. Retrieved from: <https://doi.org/10.37634/efp.2021.7.4>

Published works of approbation nature

6. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah. A systematic approach to ensuring the security of information technology. Information society: technological, economic and technical aspects of formation: Materials International. Science. internet conference July 9, 2019. Ukraine, Ternopil. P. 53-54. Retrieved from: <http://www.konferenciaonline.org.ua/arhiv-konferency/arhiv-konferency09-07-2019>

7. Alnuaimi Hamed Rashid Sayed Abdullah. Emergency risks: the experience of Ukraine and the United Arab Emirates. Modern approaches to the formation of a strategic vision of socio-economic development of regions: International. Science. Internet conference, May 23, 2020. Ukraine, Lviv. P. 7-9.

8. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah. Risk management in the context of global informatization. Current issues of management theory and practice: Proceedings of the IX International. scientific-practical conference, May 28, 2020,

Ukraine, Odessa. P. 216-217. Retrieved from:
<https://economics.net.ua/files/science/men/2020/s5.pdf>

9. Alnuaimi Hamed Rashed Sayed Abdullah. The influence of global information on management. Development of scientific thought of post-industrial society: modern discourse: Materials International. scientific-practical conf. November 13, 2020. Ukraine, Mykolaiv. P. 9-11. Retrieved from:
<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/5632/5604>

10. Hamed Rashed Sayed Abdullah Alnuaimi. Possibilities of digitalization in emergency management. Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices: Materials of the Monthly International Scientific and Practical Conference. March 25-26, 2021. Estonia, Tallinn. P. 27-28. Retrieved from:
https://api.teadm.us.org/storage/published_books/monthly_thesis_book_03_2021/book.pdf